

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Davida Rause, Ph.D. a soudců Mgr. Kateřiny Kopečkové, Ph.D. a Mgr. Petra Šebka v právní věci žalobkyně: **A. Š.**, bytem N. S. 327, S., s adresou pro doručování H. 2a, B., proti žalované: **Masarykova univerzita**, se sídlem Žerotínovo nám. 617/9, Brno, o žalobě proti rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 18.2.2013, č.j. MU/70970/2012/RMU,

t a k t o :

- I . Rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 18.2.2013, č.j. MU/70970/2012/RMU, se **zrušuje** a věc se **vrací** žalované k dalšímu řízení.
- I I . Žalobkyni se náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.
- I I I . Žalovaná **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- I V . Žalovaná **je povinna** zaplatit České republice na účet Krajského soudu v Brně částku 3 000 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně podala ke zdejšímu žalobu, kterou se domáhá zrušení rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 18.2.2013, č.j. MU/70970/2012/RMU, kterým bylo dle § 68 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVŠ“), potvrzeno prvostupňové rozhodnutí prorektora Masarykovy univerzity ze dne 27.11.2012, č.j. MU/66022/2012/RMU. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení i tohoto prvostupňového rozhodnutí.

I. Podstata věci

Rektorátu Masarykovy univerzity byla dne 26.11.2012 doručena žádost o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace studenta, prostřednictvím níž se žalobkyně domáhala přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace v akademickém roce 2012/2013, kterou odůvodňovala naplněním všech zákonných podmínek a k níž připojila Potvrzení o poberání přídatků na děti ze dne 16.11.2012, výplatní pásku svého otce P. Š. a Potvrzení o studiu na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity.

Dne 27.11.2012 prorektor Masarykovy univerzity vydal prvostupňové rozhodnutí, kterým zamítl žádost žalobkyně o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace studenta dle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ za podmínek vymezených v § 91 odst. 3 ZVŠ.

Žalobkyně následně podala žádost o přezkoumání prvostupňového rozhodnutí. O ní rozhodl rektor Masarykovy univerzity dne 18.2.2013 pod č.j. MU/70970/2012/RMU tak, že prvostupňové rozhodnutí potvrdil; toto rozhodnutí je založeno na argumentaci, podle které nejsou splněny podmínky pro přiznání sociálního stipendia. Podle tohoto rozhodnutí výklad § 91 odst. 3 ZVŠ podávaný z prvostupňového rozhodnutí není výkladem diskriminačním s ohledem na znění čl. 24 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, a o změně nařízení (EHS) 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, publ. pod č. 158/2004 Úředního věstníku L, str. 77 (dále jen „směrnice 2004/38/ES“).

Tento závěr nyní žalobkyně napadá podanou žalobou.

II. Shrnutí argumentace žalobkyně

Žalobkyně předně namítá nezákonný procesní postup před vydáním napadeného rozhodnutí; podle žalobkyně napadené rozhodnutí obsahuje překvapivou argumentaci oproti prvostupňovému rozhodnutí ohledně toho, že rozsudek (dnešního) Soudního dvora ze dne 15.3.2005 ve věci C-209/09 („B.“) nelze vztáhnout na právě posuzovanou věc, neboť žalobkyně není dostatečně integrovaná do společnosti v České republice. Podle žalobkyně tím bylo porušeno právo na dvojinstančnost správního řízení.

Dále žalobkyně brojí proti právnímu hodnocení obsaženému v napadeném rozhodnutí; žalobkyně nesouhlasí se žalovanou, podle níž vazba mezi poskytnutím sociálního stipendia a pobíráním přídatku na dítě není projevem diskriminace, nýbrž stanovením souboru objektivních kritérií umožňujících zkoumat míru integrace žadatele do společnosti členského státu. Žalobkyně má za to, že podmínky stanovené zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSSP“), neumožňují získat nárok na příravek na dítě osobě, jejíž rodiče bydlí v jiném členském státě, z čehož žalobkyně dovozuje, že znění § 91 odst. 3 ZVŠ je v rozporu s čl. 18 Smlouvy o fungování Evropské unie, který zakazuje jakoukoli diskriminaci. Žalobkyně tu poukazuje právě na rozsudek (dnešního) Soudního dvora ve věci „B.“ a dovozuje, že soud tam potvrdil, že podpora poskytovaná studentům, kteří studují na vysoké škole, určená na pokrytí životních nákladů, spadá do působnosti Smlouvy o založení Evropského společenství, a tím i do prvního pododstavce čl. 12 Smlouvy o ES obsahujícího zákaz diskriminace. To však podle žalobkyně nekoresponduje s § 3 ZSSP, podle něhož náleží příravek na dítě cizinci pouze v případě, že on sám a osoby společně s ním posuzované mají na území České republiky trvalý pobyt a současně mají na území České republiky bydliště; bydlištěm je místo středu zájmů žadatele a v případě studentů se podle žalobkyně jedná o místo, kde se nachází jejich zdroj příjmů.

Žalobkyně dále podrobnou argumentací dovozuje, že ze žádného ustanovení ZVŠ jednoznačně nevyplývá, že příjemce sociálního stipendia musí současně pobírat příravek na dítě v České republice. Podle žalobkyně samotná skutečnost, že ZVŠ v poznámce pod čarou odkazuje na ZSSP, nemůže vést k tvrzení, že ZVŠ jí zastávaný výklad neumožňuje; poznámky pod čarou nemají normativní charakter.

Konečně žalobkyně ve své argumentaci uvádí, že judikatura ve skutečnosti připouští určitou míru diskriminace při přiznávání sociálních stipendií či studijních půjček, avšak tato diskriminace musí být do vnitrostátního práva provedena způsobem, jenž umožní příslušným orgánům přiznat tyto dávky i osobám, které přestože nejsou státními příslušníky hostitelského státu, vytvořily si k tomuto státu „úzký vztah“. Žalobkyně má však za to, že výklad ZVŠ zastávaný žalovanou

neumožňuje jakoukoli diskreci při přiznávání sociálního stipendia osobám vykazujícím tento vztah ke společnosti hostitelského státu.

Žalobkyně má za to, že by případný souhlas s jednáním žalované mohl ve svém důsledku vést až k ohrožení práva na vzdělání, což je v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách.

Žalobkyně setrvala na svém procesním postoji po celou dobu řízení před zdejší soudem; domáhá se zrušení napadeného i jemu předcházejícího prvostupňového rozhodnutí.

III. Shrnutí argumentace žalované

Žalovaná považuje žalobu za nedůvodnou. Podle žalované jsou obě rozhodnutí věcně, přehledně, srozumitelně a jednoznačně odůvodněna a jsou také rozhodnutími správnými. Žalovaná setrvává na svém postoji vyjádřením už v napadeném rozhodnutí a uvádí, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že nárok občanů Evropské unie s legálním pobytem v členském státě na dávky není absolutní. Ve svém vyjádření rovněž odkazuje na rozsudek Soudního dvora ve věci „B.“, podle něhož členský stát může udělovat podporu pouze studentům, kteří prokázali určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu.

Taktéž žalovaná setrvala na svém právním závěru po celou dobu řízení před soudem; navrhuje, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení věci

Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s.ř.s.“), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.).

Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).

Zdejší soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná (§ 78 odst. 1 s.ř.s.).

IV.1.

Žalobkyně v podané žalobě předně poukazovala na procesní vady před správním orgánem, konkrétně na překvapivou argumentaci obsaženou v napadeném rozhodnutí a na zcela formální řízení před prvostupňovým orgánem. Žalobkyně z toho dovozovala porušení dvojinstančnosti řízení.

V této argumentaci zdejší soud žalobkyni zapravdu nedává. Předně zdejší soud nemůže přehlédnout skutečnost, že prorektor v procesním postavení prvostupňového orgánu rozhodoval o tom, zda žalobkyně má nárok na sociální stipendium, na základě žádosti o přiznání tohoto stipendia. V rámci své argumentace vycházel ze ZVŠ a dovozoval, že uchazeč o toto stipendium musí předložit potvrzení příslušného orgánu státní sociální podpory o tom, že má nárok na přídavek na dítě ve smyslu ZSSP, a vzhledem k tomu, že žalobkyně toto potvrzení nepředložila, žádost žalobkyně byla zamítnuta. Na str. 3 prvostupňového rozhodnutí je přitom argumentováno v tom směru, že skutečnost, že Česká republika nabízí svým občanům jiný rejstřík sociálních dávek, v jiných výších a za jiných podmínek než Slovenská republika, nemůže být důvodem pro přisvědčení argumentu o nerovném zacházení a diskriminaci. Základ argumentace ohledně nediskriminace je tedy v prvostupňovém rozhodnutí zřetelně obsažen a jestliže je v napadeném rozhodnutí argumentováno v tom směru, že rozsudek (dnešního) Soudního dvora ve věci „B.“ nelze vztáhnout na právě posuzovanou věc, neboť žalobkyně není dostatečně integrovaná do společnosti v České republice (a je uváděn rozdíl mezi situací žalobkyně a skutkovým stavem ve věci „B.“), pak jde o reakci na předešlou argumentaci žalobkyně; z pohledu instančního je tím „ve druhém stupni“ vypořádávána argumentace žalobkyně proti rozhodnutí „v prvním stupni“ obsažená v části III. její žádosti o přezkoumání prvostupňového rozhodnutí (prorektora). Pak nejde o argument nikterak překvapivý, který by byl výsledkem jakkoli procesně nekorektního postupu, tj. který by byl v rozporu s jakýmkoli konkrétním procesním pravidlem či s obecnější zásadou.

Tento žalobní argument tedy důvodným není.

IV.2.

Žalobkyně ovšem především napadá samotné právní posouzení věci. Podstatou žalobní argumentace je právní názor, podle něhož vazba mezi poskytnutím sociálního stipendia na straně jedné a pobíráním přídavku na dítě na straně druhé je diskriminačním, oproti právnímu názoru žalované, podle něhož tato vazba vyjadřuje objektivní kritéria umožňující zkoumat míru integrace žadatele do společnosti členského státu.

Podle § 91 odst. 1 ZVŠ studentům vysoké školy mohou být přiznána stipendia. Podle § 91 odst. 2 ZVŠ stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku mohou být studentům přiznána a) za vynikající studijní výsledky, b) za vynikající výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí výsledky přispívající k prohloubení znalostí, c) na výzkumnou, vývojovou a inovační činnost podle zvláštního právního předpisu, d) v případě tíživé sociální situace studenta, e) v případech zvláštního zřetele hodných.

Podle § 91 odst. 3 ZVŠ stipendium podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ se přiznává též studentům, kteří mají nárok na přídavek na dítě podle zvláštního právního předpisu, jestliže rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přídavku na dítě nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5. Stipendium ve výši 1 620 Kč se přiznává po standardní dobu studia na deset měsíců v akademickém roce. Nárok na stipendium prokazuje student písemným potvrzením vydaným na jeho žádost orgánem státní sociální podpory, který přídavek přiznal, že příjem rodiny zjišťovaný pro účely přídavku na dítě za kalendářní rok uvedený v potvrzení nepřevýšil součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5. Potvrzení pro účely přiznání stipendia platí po dobu 21 měsíců od uplynutí roku, za který byl příjem rodiny zjišťován. Nárok na stipendium může student uplatnit za určité časové období pouze jednou.

Zvláštním právním předpisem je tu poznámkou pod čarou k § 91 odst. 3 ZVŠ míněn ZSSP, který v § 17 obsahuje pravidlo, podle kterého nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40. Nezaopatřeným dítětem je podle § 11 odst. 1 písm. a) ZSSP dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 12 až 15 ZSSP). Soustavnou přípravou na budoucí povolání se pak rozumí i studium dítěte na vysoké škole (§ 14 odst. 1 ZSSP).

Podle § 7 odst. 1 ZSSP se za rodinu (pro účely použití ZSSP) považuje oprávněná osoba a společně s ní posuzované osoby, a není-li těchto osob, považuje se za rodinu sama oprávněná osoba, přičemž žádná z oprávněných či společně posuzovaných osob nemůže být posuzována ve více rodinách. Společně posuzovanými osobami jsou podle § 7 odst. 2 ZSSP a) nezaopatřené děti (§ 11 ZSSP), b) nezaopatřené děti (§ 11 ZSSP) a rodiče těchto dětí; za rodiče se považují i osoby, jimž byly nezaopatřené děti svěřeny do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, manžel, partner, rodiče nebo uvedené osoby, vdovec nebo vdova po rodiči nebo uvedené osobě a druh (družka) rodiče nebo uvedené osoby, c) manželé, partneři nebo druh a družka, nejde-li o rodiče posuzované podle písmene b), d) nezaopatřené děti, jejich rodiče, pokud jsou nezaopatřenými dětmi a jsou osamělí, a rodiče (písmeno b/) těchto rodičů, pokud s oprávněnou osobou spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Podle § 91 odst. 4 ZVŠ stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku mohou být přiznána též a) na podporu studia v zahraničí, b) na podporu studia v České republice, c) studentům doktorských studijních programů. Podle § 91 odst. 5 ZVŠ stipendia přiznává studentům vysoká škola nebo fakulta podle stipendijního řádu.

Žalobkyně žádala o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace studenta (§ 91 odst. 2 písm. d/ ZVŠ) a mimo jiné dovozovala, že jí má být přiznáno proto, že splňuje podmínky podle § 91 odst. 3 ZVŠ.

Stipendium podle § 91 odst. 3 ZVŠ se přiznává za splnění podmínek, které jsou v tomto ustanovení uvedeny; první z podmínek je vznik nároku na přírůvek na dítě podle (subpodmínka nezaopatřeného dítěte a subpodmínka rozhodného příjmu v rodině nepřevyšujícího součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,4, to vše podle § 17 ZSSP, a subpodmínka obecných předpokladů pro vznik nároku na dávky státní sociální podpory podle § 3 odst. 1 ZSSP), druhou z podmínek je rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přírůvku na dítě nepřevyšující součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5.

Žalovaná dovodila nesplnění první z obou podmínek, konkrétně nesplnění subpodmínky obecných předpokladů pro vznik nároku na dávky státní sociální podpory podle § 3 odst. 1 ZSSP; tento nárok totiž podle žalované náleží pouze fyzické osobě, jestliže osoba a osoby společně s ní posuzované jsou na území České republiky hlášeny k trvalému pobytu, jde-li o státní občany České republiky, nebo mají na území České republiky trvalý pobyt, jde-li o cizince; podmínkou je, že mají na území České republiky bydliště.

Podstatou sporu ohledně právního posouzení splnění podmínek pro vznik nároku na sociální stipendium podle § 91 odst. 3 ZVŠ je tedy spor o to, zda dovození nesplnění naposledy uvedené subpodmínky obecných předpokladů pro vznik nároku na dávky státní sociální podpory podle § 3 odst. 1 ZSSP je (jak tvrdí žalobkyně) či není (jak tvrdí žalovaná) závěrem diskriminačním, a tedy žalobkyni z tohoto důvodu zkracujícím na jejích právech.

Z konstrukce § 91 odst. 3 ZVŠ a § 17 a § 3 odst. 1 ZSSP zdejší soud dovozuje, že pro vznik nároku na toto konkrétní stipendium je zapotřebí naplnit znaky „bezprostředního vztahu“ („přímého vztahu“, „úzkého vztahu“) žadatele ke státu, na jehož území studuje (a kde o sociální stipendium žádá). Je tím vyjádřen požadavek na dosažení určité (dostatečné) míry integrace (tu nikoli občana České republiky, nýbrž občana členského státu Evropské unie) do společnosti členského státu, na jehož území studuje. Fikce dosažení dostatečné míry integrace nastává splněním podmínky trvalého pobytu žadatele (a dalších osob společně s ním posuzovaných) na území České republiky a faktického bydliště.

Vznik fikce dosažení dostatečné míry integrace tedy není odvislý od toho, zda žadatel je občanem České republiky či občanem jiného členského státu Evropské unie. Pokud by takto žalovaná pojímala konstrukci § 91 odst. 3 ZVŠ a § 17 a § 3 odst. 1 ZSSP, musel by dát zdejší soud zapravdu žalobkyni.

Nesplnění podmínek pro vznik nároku na sociální stipendium podle § 91 odst. 3 ZVŠ však žalovaná neopírá o skutečnost, že žalobkyně není občankou České republiky; tento fakt žalovaná akcentuje – na str. 2 napadeného rozhodnutí – jen jako nesplnění jedné z podmínek alternativně přicházejících v úvahu, souběžně s tím totiž dovozuje kumulativní nesplnění podmínek podle § 3 odst. 1 ZSSP z toho, že žalobkyně nemá v České republice trvalý pobyt.

Vznik fikce dosažení dostatečné míry integrace pro splnění nároku na stipendium podle § 91 odst. 3 ZVŠ je vázáno na podmínku faktického bydliště a trvalého pobytu na území České republiky.

Staví-li žalobkyně svoji argumentaci na dovození shodných skutkových znaků jako ve věci (dnešního) Soudního dvora „B.“, nedává jí zdejší soud zapravdu.

Ve věci „B.“ byl pan B. francouzským státním příslušníkem, který vstoupil na území Spojeného království (kde bydlel u své babičky a poté, co ukončil střední školu na náklady nikoli hostitelského státu, začal studovat vysokou školu) a žádal o poskytnutí finanční podpory na pokrytí jeho životních nákladů. Pan B. nebyl usazen ve Spojeném království. Potud je skutkový příběh ve věci „B.“ a ve věci nyní posuzované v podstatných ohledech shodný.

Z rozsudku (dnešního) Soudního dvora ve věci „B.“ je však zdejšímu soudu patrné, že podle tehdejších britských právních předpisů nemohl žádný státní příslušník jiného členského státu obdržet jako student status usazené osoby, tj. nemohl být v takovém případě nikdy dovozen „bezprostřední vztah“ žadatele ke státu, na jehož území studuje (a kde o finanční podporu žádá), pokud neměl bydliště na jeho území v období tří let předcházejících prvnímu dni akademického roku, v němž o podporu žádal. Soudní dvůr přitom judikoval za situace, kdy pan B. nebyl ve Francii v té době fakticky usazen, neměl možnost se tam vrátit, neboť jeho babička, usazená ve Spojeném království, byla jeho opatrovnící. To bylo skutkovým základem závěru (dnešního) Soudního dvora, podle něhož postup Spojeného království vůči příslušníkovi jiného členského státu, jenž ke svému domovskému státu ovšem „bezprostřední vztah“ již neměl, byl diskriminačním (bod 52. rozsudku ve věci „B.“).

Jasně se přitom za shora (zdejším soudem) zdůrazněného skutkového stavu tamní věci v navazujícím bodu 53. rozsudku ve věci „B.“ uvádí, že jak podmínka, která vyžaduje od žadatele o finanční podporu, aby byl usazen ve Spojeném království, tak podmínka, která mu ukládá, aby měl bydliště na britském území v době předcházející studiu, může být snadněji splněna státními příslušníky Spojeného království; a tato kumulace je základem dovozené diskriminace. Podle (dnešního) Soudního dvora podmínka, podle které studenti mají nárok na podporu pokrývající své životní náklady, pouze pokud jsou zároveň usazeni v hostitelském

členském státě, by jistěže podobně jako podmínka, která vyžaduje bydliště po dobu tří let, mohla odpovídat legitimnímu cíli, který má zaručit, že žadatel o podporu prokáže určitý stupeň integrace do společnosti tohoto státu, nicméně je nesporné, že právní úprava dotčená v původním řízení vylučuje jakoukoli možnost státního příslušníka jiného členského státu získat jako student status usazené osoby. Tato právní úprava znemožňuje tedy takovému státnímu příslušníkovi bez ohledu na jeho stupeň skutečné integrace do společnosti hostitelského členského státu (za situace, kdy není integrován ani ve svém domovském státě) uvedenou podmínku splnit, a v důsledku toho využívat právo na podporu pokrývající jeho životní náklady. Takovéto zacházení přitom nelze považovat za odůvodněné legitimním cílem, který má tatáž právní úprava zaručit (bod 61. rozsudku ve věci „B.“).

Podstatný rozdíl mezi věcí „B.“ a věcí nyní posuzovanou tedy podle zdejšího soudu spočívá v tom, že pan B. nemohl na finanční podporu (tam studentskou půjčku za účelem podpory pro úhradu životních nákladů) dosáhnout z toho důvodu, že neměl v předcházejících třech letech na území Spojeného království bydliště (přestože tam fakticky pobýval už během své docházky na střední školu, což mu vztah k hostitelskému státu vytvořilo), ať už by měl v době, kdy o podporu žádal, bydliště kdekoli, zatímco ve věci právě posuzované bylo nedosažení dostatečné míry integrace pro splnění nároku na stipendium podle § 91 odst. 3 ZVŠ odvozeno od neusazení žalobkyně v České republice formálním pobytem a skutečným bydlištěm v době, kdy o stipendium žádala (to je doba, ve vztahu k níž se posuzoval vznik nároku podle ZSSP). Rozdíl lze shledávat i v míře integrace tamního žalobce a zdejší žalobkyně ve svém domovském státě. Pokud (dnešní) Soudní dvůr v bodu 63. svého rozsudku ve věci „B.“ uzavřel, že v testu diskriminace neobstojí taková vnitrostátní právní úprava, která poskytuje studentům nárok na podporu pokrývající jejich životní náklady, pouze pokud jsou usazeni v hostitelském členském státě, a přitom vylučuje, aby státní příslušník jiného členského státu obdržel jako student status usazené osoby, i když tento státní příslušník v hostitelském členském státě legálně pobývá a absolvoval tam podstatnou část svého středoškolského studia, a v důsledku toho si vytvořil skutečný vztah ke společnosti tohoto státu, pak zdejší soud je toho názoru, že výklad § 91 odst. 3 ZVŠ podáváný žalovanou nestanoví podmínku bydliště „zpětně“, ani žalobkyni absolutně nevylučuje získání statutu usazené osoby bez splnění této podmínky.

To jsou také rozdíly, o které zdejší soud opírá závěr, že ve vztahu k žalobkyni se o nepřipustnou diskriminaci nejedná. Právě z rozsudku ve věci „B.“ (bod 61. a násl.) je podle zdejšího soudu podáváno, že pro vznik nároku na jakoukoli finanční podporu v situaci žalobkyně (tu stipendium při studiu na vysoké škole) je nezbytné zohledňovat míru integrace žadatele v hostitelské zemi při zohlednění integrace v domovském státě. Ta je podle zdejšího soudu

nediskriminačně vyjádřena právě bydlištěm a trvalým pobytem, přitom splnění těchto podmínek není vyžadováno zpětně (§ 3 odst. 1 ZSSP).

Ostatně v rozsudku ve věci C-158/07 („*F.*“) ze dne 18.11.2008 (dnešní) Soudní dvůr pokládal za přiměřený požadavek pro vznik fikce dosažení dostatečné míry integrace požadavek nepřetržitého pětiletého pobytu v hostitelské zemi. Podle (dnešního) Soudního dvora podmínka nepřetržitého pobytu po dobu pěti let nemůže být považována za nepřiměřenou zejména vzhledem k uplatňovaným požadavkům ohledně stupně integrace cizích státních příslušníků v hostitelském členském státě (bod 54. uvedeného rozsudku). Za podstatnou podmínku přiměřenosti požadavku pobytu (dnešní) Soudní dvůr přitom pokládal to, že tento požadavek musí být vnitrostátními orgány uplatňován na základě jasných a předem známých kritérií, a tím, že dotčeným osobám umožňuje jednoznačně zjistit svá práva a své povinnosti, může požadavek pobytu stanovený posuzovanou právní úpravou, a to již svou samotnou existencí, zaručit vysokou míru právní jistoty a transparentnosti v rámci udělování stipendií na životní náklady pro studenty (body 56. a 57. uvedeného rozsudku s odkazem na dříve rozhodnutou věc „*C.*“, C-138/02). Za těchto okolností pak (dnešní) Soudní dvůr v bodu 58. rozsudku uzavřel, že takový požadavek pobytu po dobu pěti let, který je stanoven vnitrostátní právní úpravou dotčenou v původním řízení, nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle zajistit určitý stupeň integrace v hostitelském členském státě, pokud jde o studenty pocházející z jiných členských států.

Aplikovatelná výkladová pravidla ve vztahu k právě posuzované věci jsou pro zdejší soud ze shora uvedených rozsudků ve věcech „*B.*“ a „*F.*“ podávána zřetelně. Byla-li by snad namítána nejasnost závěrů v obou věcech v jejich vzájemném kontextu či dokonce vzájemná kolize obou právních závěrů, zdejší soud nic takového nedovozuje. Závěry ve věci „*F.*“ jsou závěry obecněji aplikovatelnými, tj. použitelnými bez přistoupení zvláštních okolností, jaké byly akcentovány ve věci „*B.*“ (tj. faktické usazení v minulosti docházkou na střední školu a nedostatek faktické integrace v domovském státě). Závěry ve věci „*B.*“ nadto nemohou překonávat obecně aplikovatelná pravidla dovozená ve věci „*F.*“, neboť věc „*F.*“ byla (dnešním) Soudním dvorem rozhodována později.

Závěr žalované, že fikce dosažení dostatečné míry integrace nenastala pro nesplnění podmínky trvalého pobytu žalobkyně podle § 3 odst. 1 ZSSP, není podle zdejšího soudu v rozporu ani s čl. 24 směrnice 2004/38/ES.

Oporou pro tento závěr může být zdejšímu soudu už samotné vyjádření (dnešního) Soudního dvora v bodu 55. rozsudku ve věci „*F.*“.

Podle prvního odstavce čl. 24 směrnice 2004/38/ES s výhradou zvláštních ustanovení výslovně uvedených ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a v sekundárních právních předpisech požívají všichni občané Evropské

unie, kteří pobývají na základě této směrnice na území hostitelského členského státu, v oblasti působnosti SFEU stejného zacházení jako státní příslušníci tohoto členského státu. Právo na rovné zacházení se vztahuje i na rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu a mají právo pobytu nebo trvalého pobytu.

Podle druhého odstavce čl. 24 směrnice 2004/38/ES není hostitelský členský stát povinen přiznat nárok na sociální pomoc v prvních třech měsících pobytu nebo případně během delšího období stanoveného v čl. 14 odst. 4 písm. b) uvedené směrnice, ani není povinen přiznat před nabytím práva trvalého pobytu vyživovací podporu při studiu, včetně odborné přípravy, již se rozumí stipendia nebo půjčky na studium osobám jiným než zaměstnaným osobám, osobám samostatně výdělečně činným, osobám ponechávajícím si takové postavení a jejich rodinným příslušníkům.

Fikce nedosažení dostatečné míry integrace pro nesplnění podmínky trvalého pobytu žalobkyně podle § 3 odst. 1 ZSSP tedy odpovídá pravidlu podle čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38/ES, podle něhož členský stát Evropské unie v postavení „hostitelského státu“ (tu tedy ve vztahu k žalobkyni Česká republika) není povinen přiznat vyživovací podporu při studiu, včetně odborné přípravy, před nabytím práva trvalého pobytu.

Zdejší soud je přesvědčen, že právní úprava podávaná ze čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38/ES vyjadřuje legitimní cíl v rámci studia finančně podporovat osoby, jejichž usazení, a tedy „bezprostřední vztah“ ke členskému státu, na jehož území studuje a který o finanční podporu žádá, je vázáno na trvalý pobyt v tomto členském státě.

Pak se tedy nemohou uplatnit ani obecné závěry (dnešního) Soudního dvora ohledně skryté formy diskriminace obsažené v rozsudku ze dne 15.6.2000 ve věci C-302/98 („S.“) a ze dne 14.2.1995 ve věci C-279/93 („S.“), týkající se rozlišování osob členských států Evropské unie podle vlastností majících vazbu na původ po Evropě migrující osoby.

Nadto jde podle zdejšího soudu o právní úpravu dostatečně zřetelnou, tj. umožňující předem identifikovat práva a povinnosti z pohledu žadatelů o tento druh stipendia.

Zdejší soud tedy odlišně od žalobkyně dospívá k závěru, že ze zásady zákazu diskriminace nevybočuje, a tedy ani samotnou SFEU neporušuje, ani to, že Česká republika jako členský stát Evropské unie v postavení „hostitelského státu“ váže vznik nároku na sociální stipendium při studiu na dosažení dostatečné míry integrace žalobkyně coby žadatelky, ani to, že nesplněním podmínky trvalého pobytu nastává fikce nedosažení dostatečné míry integrace.

Výklad § 91 odst. 3 ZVŠ, na němž vystavěla žalovaná napadené rozhodnutí, podle zdejšího soudu nikterak neomezuje účinnost unijního práva ani dosažení cílů dnes sledovaných SFEU. Je-li žalobkyní dovozováno porušení čl. 18 SFEU, pak toto ustanovení zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti, a ta ve vztahu k žalobkyni dovoditelná není.

Namítá-li žalobkyně, že samotná poznámka pod čarou v § 91 odst. 3 ZVŠ, kde je odkazováno na ZSSP, nemá normativní charakter, jde sice o námitku prokazující její odborný právníkový rozhled, na posouzení věci zdejším soudem ani tato skutečnost ničeho nemění. Zdejší soud nehodlá vést disputaci jakkoli zpochybňující, že posláním poznámek pod čarou či vysvětlivek je pouhé zlepšení přehlednosti a orientace v právním předpisu formou legislativní pomůcky, která z povahy věci nemůže stanovit závazná pravidla chování nebo pravidla pro interpretaci daného ustanovení, že taková pravidla musí právní předpis buď uvést přímo nebo odkázat na jiný zřetelný právní předpis či pravidlo chování vyjádřené jinou formou (např. mezinárodní smlouva apod.) a že obecné ustanovení v zákoně a jeho vymezení až ve vysvětlivce pod čarou neodpovídá uznávaným principům právního státu v demokratických systémech (to plyne např. z nálezu Ústavního soudu ze dne 2.2.2000 ve věci sp. zn. I. ÚS 22/99). Z díkce § 91 odst. 3 ZVŠ, podle níž stipendium podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ se přiznává též studentům, kteří (mj.) mají nárok na přídavek na dítě podle zvláštního právního předpisu, však zdejší soud dovozuje, že poznámka pod čarou odkazující na § 17 ZSSP má přesně takový charakter, o němž se zmiňuje i Ústavní soud, neboť (toliko) napomáhá přehlednosti a orientaci v právním řádu; pravidlo, podle něhož se stipendium podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ přiznává též studentům, kteří (mj.) mají nárok na přídavek na dítě podle zvláštního právního předpisu, neplyne z právního předpisu, na který je pod čarou odkazováno, nýbrž ze samotného § 91 odst. 3 ZVŠ.

Pokud žalobkyně dále namítá, že postup (výklad § 91 odst. 3 ZVŠ) žalované může odpírat její právo na vzdělání, pak zdejší soud nic takového v tomto směru nedovozuje. Právo na vzdělání žalobkyně využívá už tím, že na vysoké škole v České republice studuje. Fakt, že nezískala jedno ze stipendií, její právo na vzdělání nikterak neatakuje. Nebyl-li přitom shora dovozen diskriminační charakter podmínky podle § 91 odst. 3 ZVŠ, pak nelze dovozovat ani zprostředkovaný (nepřímý) atak jejího práva na vzdělání prostřednictvím diskriminačně nastavených podmínek pro podporu osob, které se studiem na vysoké škole vzdělávají.

Potud je žaloba nedůvodná.

Právě uvedené (v části IV.2. odůvodnění tohoto rozsudku) je však zapotřebí vnímat v kontextu s níže uvedeným (v části IV.3. odůvodnění tohoto rozsudku).

IV.3.

Namítala-li žalobkyně v části své žalobní argumentace, že ZVŠ umožňuje přiznat sociální stipendium i studentům, kteří nesplňují podmínky stanovené § 91 odst. 3 ZVŠ, a sice podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ, v tom dává zdejší soud žalobkyni zapravdu.

Podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ lze přiznat stipendium i v případě tíživé sociální situace studenta. Dle § 91 odst. 3 ZVŠ se stipendium podle odstavce 2 písm. d) ZVŠ přiznává též studentům, kteří splňují tam uvedené podmínky. Podle § 91 odst. 5 ZVŠ stipendia přiznává studentům vysoká škola nebo fakulta podle stipendijního řádu.

Tu zdejší soud odkazuje na čl. 5 písm. e) Stipendijního řádu Masarykovy univerzity (dále jen „stipendijní řád“), podle kterého lze mimo stipendijní program příslušné fakulty přiznat i tzv. *mimořádné stipendium*. Podle čl. 10 stipendijního řádu mimořádné stipendium může v souladu s ustanovením § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ přiznat studentovi rektor, děkan, ředitel vysokoškolského ústavu nebo vedoucí pracoviště žalované, a to i bez žádosti.

Žalobkyně adresovala žalované „Žádost o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace studenta“, ve které mj. uvádí: „...dovoluji si Vás tímto požádat o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace (dále jen „Sociální stipendium“) v akademickém roce 2012/2013...“.

Z obou postupně vydaných rozhodnutí žalované plyne, že žádost byla zamítnuta z toho důvodu, že žalobkyně nesplňuje podmínky podle § 91 odst. 3 ZVŠ. Žalovaná svůj závěr vystavěla na konstrukci, podle které žalobkyně ve svých žádostech (a to jak v žádosti o přiznání stipendia v případě tíživé životní situace, tak v žádosti o přezkoumání prvostupňového rozhodnutí) opětovně zdůrazňovala, že se domáhá přiznání stipendia dle § 91 odst. 3 ZVŠ a za tohoto stavu žalovaná nemůže posuzovat takovou žádost dle vlastního uvážení, nýbrž musí takovou žádost posoudit dle zákonem stanovených podmínek.

Zdejší soud sice připouští, že těžiště argumentace predestinované žalobkyní v podaných žádostech míří k naplnění podmínek uvedených v § 91 odst. 3 ZVŠ, touto argumentací se však žádost nevyčerpává zcela. Žalobkyně totiž uvádí, že ji lze zařadit do okruhu osob, kterým za předpokladu, že splní podmínky podle § 91 odst. 3 ZVŠ, vzniká automaticky nárok na přiznání stipendia dle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ, zároveň však žalobkyně obsahem svého podání fakticky zdůrazňuje, že musí existovat i „jiná cesta“ k přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace, než vázaná na podmínku vzniku nároku na pobírání přídatku na dítě dle ZSSP. Na str. 3 žádosti o přezkoumání prvostupňového rozhodnutí žalobkyně uvedla, že lze přiznat toto stipendium i mimo rámec § 91 odst. 3 ZVŠ – tedy na základě samotné aplikace § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ. S takovým výkladem vzájemného vztahu § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ a § 91 odst. 3 ZVŠ se zdejší soud ztotožňuje.

Pokud ZVŠ umožňuje přiznat sociální stipendium v případě tíživé sociální situace studenta (§ 91 odst. 2 písm. d/ ZVŠ) a pokud zároveň v § 91 odst. 3 ZVŠ stanoví, za jakých podmínek se stipendium udělí vždy, neznamená to, že bez splnění podmínek podle § 91 odst. 3 ZVŠ nemůže být toto stipendium přiznáno. Pokud se stipendium podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ přiznává *též* v případě splnění podmínek podle § 91 odst. 3 ZVŠ (tu bez možnosti jakékoli diskrece žalované), pak přiznání stipendia za podmínek podle § 91 odst. 3 ZVŠ je přiznáním stipendia podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ, a tedy nutně při aplikaci ZVŠ existuje prostor pro přiznání tohoto stipendia i mimo naplnění předpokladů dle § 91 odst. 3 ZVŠ, a to na základě podmínek stanovených jednotlivou školou – tu konkrétně ve stipendijním řádu.

Žádala-li žalobkyně o přiznání sociálního stipendia, musela žalovaná tuto žádost posoudit nejen ve vztahu ke splnění podmínek podle § 91 odst. 3 ZVŠ, nýbrž i podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ. Musela tedy posoudit, zda i v případě, kdy žalobkyně nesplňuje podmínky podle § 91 odst. 3 ZVŠ, jí lze či nikoli stipendium přiznat z jiných důvodů, tu tedy podle stipendijního řádu.

Pokud tedy žalobkyně zřetelně argumentovala v tom směru, že se nachází v situaci odůvodňující přiznání sociálního stipendia, musela žalovaná vyhodnotit, zda doložené podklady neodůvodňují získání stipendia „alespoň“ dle stipendijního řádu, tedy podle § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ.

Jestliže tedy žalobkyně žádala o přiznání stipendia v případě tíživé sociální situace a žalovaná tuto žádost posoudila jen ve smyslu § 91 odst. 3 ZVŠ a rezignovala na posouzení dalších možností pro přiznání tohoto stipendia (podle § 91 odst. 2 písm. d/ ZVŠ pro splnění podmínek podle stipendijního řádu), pak vzájemný vztah obou ustanovení vyložila nezákonným způsobem, jenž způsobil, že žádost žalobkyně nebyla vyčerpána zcela.

Tím žalovaná zatížila svoje rozhodování nezákonností, jež žalobkyni zkrátila na jejích veřejných subjektivních právech, neboť jí bylo upřeno právo na posouzení splnění podmínek pro získání sociálního stipendia v tíživé sociální situaci (konkrétně dle čl. 5 písm. e/ stipendijního řádu).

V. Závěr

Zdejší soud napadené rozhodnutí z důvodů uvedených v části IV.3. odůvodnění tohoto rozsudku pro jeho nezákonnost dle § 78 odst. 1 s.ř.s. zrušil a současně věc vrátil žalované k dalšímu řízení dle § 78 odst. 4 s.ř.s. Osud prvostupňového rozhodnutí závisí v dalším řízení na kvalifikované úvaze rektora žalované; důvody k nutnému zrušení prvostupňového rozhodnutí zdejší soud neshledal.

V novém řízení je na žalované, aby důvody uváděné žalobkyní v žádosti posoudila nejen z pohledu splnění podmínek dle § 91 odst. 3 ZVŠ (jak již učinila – k tomu část IV.2. odůvodnění tohoto rozsudku), nýbrž komplexně, tj. i ve vztahu ke splnění dalších podmínek plynoucích na základě § 91 odst. 2 písm. d) ZVŠ ze stipendijního řádu. To teprve žalované umožní žádost žalobkyně jako celek odpovídajícím způsobem posoudit.

VI. Náklady řízení

Výrok o nákladech řízení účastníků se opírá o § 60 odst. 1 s.ř.s.

Žalobkyně nebyla právně zastoupena a vzniklo by jí tak právo pouze na náhradu zaplaceného soudního poplatku. Vzhledem k tomu, že žalobkyni bylo usnesením zdejšího soudu přiznáno osvobození od placení soudních poplatků v plném rozsahu dle § 36 odst. 3 s.ř.s., soud rozhodl o tom, že se jí náhrada nákladů nepřiznává. Žalovaná nebyla ve věci úspěšná, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Zdejší dále soud postupoval podle § 2 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je-li navrhovatel v řízení od poplatku osvobozen a soud jeho návrhu vyhověl, zaplatí podle výsledku řízení poplatek žalovaný, nemá-li proti navrhovateli právo na náhradu nákladů řízení nebo není-li též od poplatku osvobozen.

Žalované byla uložena povinnost uhradit České republice na účet zdejšího soudu nezaplacený soudní poplatek za podanou žalobu, neboť žalobkyně byla úspěšná a jejímu návrhu soud vyhověl, přitom byla od soudních poplatků osvobozena. S ohledem na výsledek řízení neměla žalovaná právo na náhradu nákladů řízení a nebyla od placení soudních poplatků osvobozena věcně ani osobně dle § 11 zákona o soudních poplatcích. Na žalovanou se tak pro její neúspěch ve věci přenesla poplatková povinnost v plném rozsahu, a je proto povinna soudní poplatky uhradit. Žalované proto bylo podle výsledku soudního řízení uloženo, aby uhradila soudní poplatek, který činil 3 000 Kč za žalobu podle položky 18 bodu 2. písm. a) Sazebníku soudních poplatků. K zaplacení byla žalované stanovena přiměřená lhůta.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí).

Případne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 22. května 2014

David Raus
předseda senátu